

CÍSAŘOVNA ALŽBĚTA.

Román od Viléma Boroše.

Dívka podala třesoucí se rukou říčníky císařovně.

Tvář jejího veličenstva vyjasnila se v té chvíli dobrotu.

Pozornost chudého tohoto dítěte a nezištná, z čistého srdce plynná slova jeho hluboce jí dojala.

"Přijímám je a děkuji ti, milé dítě," pravila císařovna hlasem tichým, šeptajícím. "Tuto sošohilou si zatkau hned za řadra... Z ostatních, milé dítě, si dvě růže podrž na památku na dnešní den..."

Její veličenstvo přijala růže z rukou dítěte. Dvě z nich vrátila dívce, a jednu, bílou — kterou dnes jeho veličenstvo císař a král chová za sklem v drahocenném zlatém rámcí — zatkla si za řadra.

Tato bílá růže obrážela se na černých krajkových šatech, jež k štíhlé postavě císařovně loully, jako úsměv na rozlíceném tváři.

Císařovna dívku propustila.

Tato stánělá, všecka se chvějící, blažená odcházela. Bylo to dítě velmi dobře vychované, dovedla pochopit, jakého významu a štěstí dostalo se jí a jejímu otci.

Ve vrátech hotelu již z daleka se na ni portýr usmíval.

"Máš radost, vid," pravil, stánuv před dívkou. "Co jsi se dostala?"

"Císařovna se na mne usmála. Úsměv tento jest mně nade všechno drahý na světě."

"Děti i dospělí, bohatí i chudí milují její veličenstvo všude, kdekoli se objeví. Jsem šťasten, mohu-li jí vidět, když kolem mne se ubírá," pravil portýr.

Srdce dcerky ozdobnického mistra bylo plno radosti a blaha, že nedovedla ani odpovědět na tato nadšená slova.

Pozdravila a kvapila dále.

Když vyšla na náměstí před hotelem, zvonili v chrámě sv. Petra ke mši. Velebné zvuky zvonů hlaholily širokým náměstím.

"Vyzvánějí na mši," pravila si dívka. "Půjdu též se pomodlit, poděkovat všemohoucímu Bohu za neskonalou dobrotivost, již nám pomohl." Obrátila se ke kostelu sv. Petra a vstoupila do domu božího.

Okna pokojů císařovně byla otevřena. Zvonění bylo tedy i zde slyšeti.

"Jak hezky a dojemně znějí zde zvony," prohodila císařovna před přítomnou hraběnkou Stárayovou. "Půjdem beztoho na procházku, pojďte, poslechneme mši..."

Za malou chvíli po té vidíme již vznešenou panovnici na ulici, spěchající do chrámu.

Na řadrech má bílou růži, v rukou pak růže ostatní, jež jí dcera ozdobnického mistra přinesla.

Hraběnka Stárayová ubírala se po boku. Šly tiše spolu, mlčky a prostě ustrojeny; chodci na ulicích ani netušili, že kolem nich kráčí hlava korunovaná.

Ani ve chrámu nebyla poznána.

Modliła se ve stínu jednoho sloupu, kde se posadila do lavice. A modliła se vroucně, s rukama sepjatýma.

V chrámě bylo máto lidí. Jen tu a tam někdo seděl nebo klečel.

Na blízku hlavního oltáře, u východu ze sakristie, stojí barevná socha Panny Marie v životní velikosti.

Tato krásná socha byla všecka ozdobena květinami, věnci, drobnými stříbrnými srdíčky, obrázky svatých a jinými vroucnými dárky.

Ruce k modlitbě sepjaté držely rážence a na zemi kolem vydávaly vůni překrásné květiny v květináčích.

Císařovna pohledla na tuto sochu.

U nohou svaté Panny, před květinami, klečela dcera ozdobnickova. Modliła se vroucně, po božně, bylo na ní viděti, že modlí se z celého srdce, z celé duše své.

Císařovna dívala se pozorně na tuto dívku.

Jakoby cítila a věděla, že chudé dítě živnostníkovo modlí se za ni! Dítě později popošlo bližší k soše a políbilo Panně Marii nohy. Pak přiložilo jednu z obou růží, jež v ruce drželo, soše Panny Marie na nohu.

Císařovna spolu s hraběnkou přistoupila k soše. Růže, jež měla s sebou, položila k růži děvčátkem věnované a pravila mírným, dojmavým hlasem: "Marie, vyslyš prosby tohoto dítěte. Jméno tvé svatě budiž velebeno nyní i na věky..."

Varhany, jež až posud hrály ku zpěvu mešnímu, umlkly.

V kostele nastalo hluboké ticho. Jenom zvonek ministrantův zvonil.

Bylo pozdvihoání.

Císařovna poklekla na chladné mramorové dlažbě... sklonila hlavu a — jako ostatní, chudí — bila se do prsou a tiše šeptala si obvyklou modlitbu:

"Pane, nejsem hodna, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rcí a uzdravena bude duše má!"

Oh, jaká to nevyzkoumatelná vůle Páně, že právě v tu dobu, kdy korunovaná hlava na kolenou, a panenskou čistotou svého srdce a s neposkvrněnou duší se modliła, zločiný vrah jí činil úklady!

Pestře zbarvenými okny v kopolu padal do kostela podzimní jas slunce.

Modrý paprsek padl na vznešenou postavu císařovny.

V modravém světle vypadala jako bledolící anděl věčného žalu.

***

Její veličenstvo, císařovna, zvolala k sobě dívku posuškem.

"Zaveď nás k vám, otec tvůj již asi se vyspal," pravila císařovna, a vyšly z kostela.

Dívka byla všecka zmatena. — "Oh, jaké to bude překvapení!" kótkala zmateně.

V touže dobu seděli Luccheni a Rubbia v domku na břehu jezerním, v krčmě, při zkaleném vlašském víně.

Luccheni se chystal k odchodu.

"Je jisto, že ozdobník bude spátí až do poledne?" tázal se Luccheni.

"Bude-li tak dlouho spátí, neví; ale dceru poslal do hotelu Beau Rivage oznámit, že bude moci přijít teprve o polednách."

"Za deset minut jsem hotov... Zůstaň zde a čekej tu na mne."

"Luccheni, měj se na pozoru!"

"Buď bez starostí!"

"A pospěš si nazpátek."

"Nežli kdo spozoruje, co se stalo, budu již v bezpečném ústraní. Na shledanou, za deset minut jsem zde."

Satan Luccheni odešel...

Sotva minulo několik minut, již se vrátil. Tvář jeho byla vzrušená, oči se mu hřátem leskly.

"Nuže, co se stalo?" tázal se Rubbia.

"Je po celém plánu. Musíme si vymyslet něco jiného," odpověděl Luccheni mrzutě.

"Proč?"

"Císařovna Alžběta, provázena svou dvorní dámou, ubírala se právě sama k ozdobníkovi."

"Není možná!"

"Viděl jsem je dobře. Dcera ozdobnickova je vedla."

"Mistr bude překvapením bez sebe! Ale to je vedlejší!"

"To je jeho věc."

"Co teď?"

"Vyčkám ještě!"

KAPITOLA 36.

Vražda ženevská.

Císařovna Alžběta objednala si ozdoby šatové na oděv pro jubilejní slavnost chystaný, ubínila ve městě ještě různé nákupy a v sobotu dopoledne chtěla po parníku "Genève", který odjížděl v jednu hodinu a čtyřicet minut, vrátiti se do Territetu.

Byla krásná pohoda. Slunce teple zářilo, cesta z hotelu Beau Rivage k přístavišti není dlouhá a jest vroubena kořatými stromy.

Její veličenstvo ubírala se pěšky, provázena hraběnkou Irmou Stárayovou. Ostatní členy průvodu svého posílala napřed se zavazady; ti byli již na palubě v přístavu.

Císařovna musila se ubíratí po výkladišti lodním na pobřeží, po náměstí Monte-Blank, podle sochy Brunčvíkovy, aby se dostala z hotelu Beau Rivage k parníku "Genève".

Mladé lípy podél chodníku jsou obklopeny řetězy.

U jednoho stromu šňhal vrah, maje klobouk hluboko do očí sražený.

Císařovna se svou dvorní dámou blížila se beze všeho podezření.

Pod lípou tiskl Luccheni dýku z piíníku vybroušenou. Ukrýval ji na prsou, pod kabátem.

Na blízku, ve výkladišti zboží, nebylo kromě císařovny a její průvodkyně v tom okamžiku nikoho.

Na blízském náměstí chodilo velmi mnoho lidí, ale ti byli svými záležitostmi zaujati a nepozorovali tuze muže pod stromem slídícího.

Sotva učinila císařovna několik kroků, vyrazil vrah za Brunčvíkovou sochou dšhající a vši silou vrazil dýku císařovně do prsou. A pak jako šilený utíkal!

Její veličenstvo zavravorala s chodníku a klesla do prachu na jízdni dráze, ale pomocí hraběnky Stárayové rychle se opět zvedla.

Zvláštních bolestí necítila, dýku neviděla, krev nekanula, a její veličenstvo i sama hraběnka Stárayová se domnívaly, že byl to jen nějaký opilec, který z hrubé sprostoty vrazil do neznámé mu císařovny.

"Snad chtěl mé hodinky," pravila císařovna a opírajíc se o rámě hraběnčino, pokračovala v cestě k přístavu.

S místa atentátu až k přístavu byla vzdálenost asi dvě stě kroků. Tuto cestu vykonala císařovna na smrt raněná pěšky a beze všech bolestí.

V přístavu však cítila již bolest.

"Co mně to učinili?" zvolala na smrt bledá. "Tady... zde... u srdce... mne boří... páří..."

Průvod jejího veličenstva i cestující na parníku již se sbíhali, neboť mnozí viděli, že na ulici kdosi vrazil do dámy a tato že upadla.

Na řadrech císařovně byla bílá růže.

Uschovala si ji a zatkla si ji i toho dne na prsa.

Černými krajkovými šaty vytrysklo několik kapek krve. Jedna krůpěj padla na onu růži.

"Krev! Krev!" zvolali členové a rázem zmocnili se všechněch zoufalství.

Císařovna klesla hraběnce Stárayové do náručí. Paměť její se kvapně zatemňovala.

Kapitán, který chtěl již nahlídnouti, aby loď vyplula, poslal rychle pro nosítka na břeh; jeden důstojník lodní dal na nosítka svoji podušku a běželi pro císařovnu.

Její veličenstvo napolo bez vědomí klesla na nosítka.

Dámy z průvodu císařovny a lékař náhodou přítomný rychle

rozepjali jejímu veličenstvu život u šatů.

V okolí srdce bylo bílé prádlo zakrvácené. Byla to pouze malá, červená skvrna krvavá.

A ta vysvětlila vše.

"Zavraždili císařovnu Alžbětu! Probodli ji!" ozvaly se zoufalé hlasy na lodi.

Hraběnka Stárayová klesla před jejím veličenstvem na kolena, a až sebrala všechny své síly, aby se překonala, přece ji vzlykot přemohl.

Plakala hlasitě.

Ale plakali zde skoro všichni, jež osud v hrozné tyto okamžiky na blízku císařovny svedl dohromady.

Její veličenstvo ležela bez pohnutí na nosítkách. Na mramorově bledostně tváři její nebylo viděti ani rysu utrpení nebo bolesti.

Zdálo se, že usnula.

Z prsou, na místě rány, črcela pomaloučku krev. Šadra dmula se pomalu, tiše, nepravidelně.

To bylo znamení, že císařovna ještě žije.

Dva hodnostáři z průvodu, několik strážníků bezpečnosti a četní členové z obecnosti běželi pro lékaře.

V celém městě nastalo rozčilení a zmatený ruch. Nebylo tu člověka, který by nebyl lotrovským tímto útokem zaražen. Cizí lidé, kteří nikdy císařovnu Alžbětu neviděli, kteří o ní jen slyšeli nebo četli, propukli v hlasitý pláč. Celé město se seběhlo. Z počátku tomu nechtěli nikdo věřit.

"To není možné! To není možné!" myslili si všichni nejen v Ženevě, ale později po celém světě. "Jaký zájem, jaký účel měl by vrah, aby zabil paní, jež po celý svůj život jenom dobro konala?"

"Co učinila ta svěťice tomu lotru?" bylo slyšeti po různu.

"Měl by být kolem lámán, v oleji vařen!"

Jiní zase dávali na jevo žal svůj jinými slovy: "Ubohý starý panovník, ještě taková rána ho mu síla potkat! Jaké to jubileum!"

Hrozná zpráva, bohužel, osvědčila se být pravdivou. Císařovnu odnesli umírající do hotelu Beau Rivage, před nímž v tu chvíli již bylo velké množství lidstva shromážděno.

Uplynuly dvě hodiny, nežli byla císařovna do hotelu nazpět donesena. Zde byla uložena na lůžko ve své ložnici. Šaty dříve již rozepjaté byly jí zde svlečeny. Na kožili byly shledány tři veliké skvrny krvavé. Na těle nalezena byla malá krvácející rána.

Když hraběnka Stárayová ránu tuto spatřila, zvolala se vzlykotem: "Zavražděna! Zavražděna!"

Její veličenstvo ležela se zamhouřenýma očima. Lékařům mezi tím přikvapivším nenaskytla se tu žádná práce. Císařovna si ještě dvakrát vzdychla a více nedala žádného znamení života.

Byly přesně tři hodiny, když její veliká a šlechtná duše, duše, která tolik vytrpěla, vznesla se ku svému Stvořiteli. Zesnula tiše, mlčky a bez nátku.

Bílou růži, již její veličenstvo při zavraždění svém na řadrech měla a na níž sčaula krůpěj její krve, schovala hraběnka Irma Stárayová, aby ji odevzdala jeho veličenstvu císaři.

Telegraf pak přinesl strašlivou tu zprávu domů. do země císařovně, ledivému císaři, chystajícimu se k oslavě slavného svého jubilea, do všech končin světa — a všude, kam zpráva ona se dostala, naplňovala srdce hrůzou a úžasem.

Den 10. září r. 1898 zůstane v zeměch císařovny Alžběty na věky nezapomenutelným.

Do hlavního města země koruny české, do Prahy, dostala se zpráva o atentátu po páté hodině. Zpráva došla z Vídně telefonicky.

Hlas, který zprávu z Vídně

oznamoval, se chvěl a chvěla se také ruka, jež v Praze psala: "Císařovna Alžběta byla zavražděna!"

"Není možná!"

"Bohužel, je tomu tak!"

"Ale proč? Kdo jest vrahem?"

"Vždyť je to šilenství!"

"Podrobnosti ještě nedošly,"

zněla odpověď z Vídně.

Zpráva tato vyvolala zaražení a všeobecné pochybnosti.

"Naši císařovnu že by zavraždili? Toho dobrotivého anděla, churavou paní, jež trpěla více, než kdokoli jiný? Eh, to jsou výmysly! To nemůže být pravda! Jaká pekelná obluda musila by to být, jež by prolila krev právě naší panovnice?"

Prvé zajištěné zprávy o bestialním činu, do Prahy došly, zněly takto:

1. Její veličenstvo císařovna Alžběta opustila ve 12 hodin 40 minut v poledne hotel "Beau Rivage", ubírajíc se k přístavišti parníků. Na cestě tam vrhlo se na její veličenstvo individuum a zasadilo jí prudkou ránu. Císařovna padla na zem, ale opětně povstala a dostihla parník, kdež upadla brzy do mdlob. Kapitán lodi nechtěl odplouti, avšak později na prosbu družiny jejího veličenstva dal znamení k odjezdu.

Loď se však zase zastavila, když přístav opustila, a vrátila se k přístavišti. Její veličenstvo nenabyla již vědomí a byla na nosítkách rychle přinesených dopravena do hotelu "Beau Rivage". Oděv jejího veličenstva potřísněn krvavými skvrnami. Pachtel byl ihned zatčen; jeho totožnost však nemohla ještě být zjištěna.

2. Císařovna Alžběta dopravena byvši do hotelu, vypustila ducha. Bylo zjištěno, že jejímu veličenstvu zasazena byla rána k srdci dýkou. Vrahem jest prý jakýsi italský anarchista.

3. Vrahem císařovny Alžběty jest italský anarchista Luccheni v Paříži rodilý.

V brzkou po těchto předběžných zvěstech následovala podrobná zpráva z úst nejdůležitější svědkyně, hraběnky Stárayové, která byla císařovně po boku. Hraběnka vylíčila historickou událost do slovně takto:

"V pátek dopoledne přijeli jsme do Ženevy a ubytovali jsme se v hotelu "Beau Rivage".

Císařovna chtěla jako v předcházejícím roce viděti Ženevu. Procházela se tudíž u jezera a navštívila také park a villu barona Adolfa Rothšilda.

V sobotu měli jsme parníkem přes Territet vrátiti se do Caux. Císařovna dávala vždycky cestě parníkem přednost.

Kolem 2. hodiny měl parník odplouti. Její veličenstvo byla veselá a v dobrém rozmaru.

O půl 2. hodině opustili jsme hotel a císařovna ubírala se k přístavišti. Kráčeli jsme klidně po chodníku náběžím "du Montblank", kterýž leží u jezera.

Tu viděli jsme, jak jistý muž rychlým krokem od lodi kotvíci v přístavu k nám se blížil.

Přihel docela blízko k císařovně kolem stromu, kterýž mezi ním a císařovnou stál. Když stanul bezprostředně u samé císařovny, tvářil se, jakoby byl klopytnul.

V tom okamžiku učinil pohyb rukou. Myslíla jsem, že se to stalo proto, aby udržel při klopytnutí rovnováhu. Pak rychle odběhl.

Císařovna učinila pohyb na zad a klesla. Zachytila jsem ji do svého náručí.

"Jest veličenstvu špatně?" tázala jsem se císařovny.

Císařovna odpověděla: "Nevím!"

Na to pravila jsem: "Te bude asi leknutí!" A hned jsem připojila: "Cítí vaše veličenstvo bolest?"

Císařovna odpověděla: "Nemohu říci. Zdá se mi, že za prsou cítím něco bolestného!"